

Høringsnotat

Forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 15 Stønader til enslig mor eller far (omlegging - endringer i formål og personkrets)

Arbeids- og inkluderingsdepartementet 16. oktober 2025

Høringsfrist: 17. november 2025

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Gjeldende rett.....	3
2.1	Overordnet om formål og inngangsvilkår.....	3
2.2	Kravet om å være enslig og ha aleneomsorg	4
2.3	De ulike stønadene etter folketrygdloven kapittel 15	4
2.3.1	Overgangsstønad.....	4
2.3.2	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.	6
2.3.3	Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid	7
3	Utviklingstrekk	7
3.1	Stønadene til enslig mor eller far.....	7
3.2	Andre stønadsordninger og tjenestetilbud for barnefamilier	10
3.3	Om stønadsmottakerne	13
3.4	Undersøkelser av arbeidsdeltakelse etter tidligere endringer i regelverket	13
4	Vurderinger og forslag	15
4.1	Vurderinger.....	15
4.2	Konklusjon.....	18
5	Nærmere om forslagene til endringer i folketrygdloven	19
5.1	Endringer i formålsbestemmelsen	19
5.2	Øvrige endringer.....	19
5.2.1	Nærmere om vilkårene for rett til overgangsstønad	20
5.2.2	Stønadperioden.....	20
5.2.3	Overgangsstønadens størrelse	21
5.2.4	Stønad til dekning av utgifter til barnetilsyn, skolepenger mv. og andre tilleggsstønader	21
5.2.5	Stønad til dekning av utgifter til barnetilsyn til enslige i arbeid	21
5.3	Endringer i annet regelverk	22
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	23
7	Forholdet til internasjonale forpliktelser	24
8	Utkast til lovendringer	24

1 Innledning

Arbeids- og inkluderingsdepartementet foreslår i dette notatet endringer i stønadene til enslig mor eller far, jf. folketrygdloven kapittel 15.

Etter folketrygdloven kap. 15 kan en enslig mor eller far som har aleneomsorg for barn, få overgangsstønad. Som hovedregel stilles det da krav om at den enslige moren eller faren er i yrkesrettet aktivitet. Dette kravet kan oppfylles ved arbeid eller utdanning i minst halvparten av full tid, som arbeidssøker tilmeldt arbeids- og velferdsetaten eller ved etablering av egen virksomhet. Dersom den enslige moren eller faren gjennomfører en godkjent utdanning eller opplæring som sin yrkesrettede aktivitet kan det på visse vilkår også gis tilleggsstønader og stønader til skolepenger. Uavhengig av om den enslige forelderen mottar overgangsstønad, kan en som er i arbeid eller etablerer egen virksomhet på visse vilkår bl.a. knyttet til barnets alder og stønadsmottakerens inntekt, ha rett til stønad til barnetilsyn. Kravet om å være i yrkesrettet aktivitet gjelder ikke når den enslige har aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn eller for barn under ett år.

Stønadene til enslig mor eller far har en lang historie og har vært viktige for å sikre velferden særlig for enslige mødre. Ordningen passer likevel ikke helt inn i dagens samfunn og vårt velferdssystem. Den har sin rot i en annen tid, da kvinnes mulighet for selvforsørging var mindre, og andre offentlige ytelser og tjenestetilbud var langt mindre omfattende enn i dag. I lys av dette, foreslår Arbeids- og inkluderingsdepartementet å avvikle stønadene etter folketrygdloven kapittel 15 for alle, med unntak av enslige mødre eller fedre som har aleneomsorg for barn under 14 måneder eller særlig tilsynskrevende barn.

2 Gjeldende rett

2.1 Overordnet om formål og inngangsvilkår

Stønader til enslig mor eller far er regulert i folketrygdloven kapittel 15, og består av overgangsstønad, som er en ytelse til livsopphold, tilleggsstønader og skolepenger til aleneforeldre som gjennomfører utdanning som godkjent yrkesrettet aktivitet, og en stønad til dekning av barnetilsyn for enslige foreldre som arbeider eller etablerer egen virksomhet.

Det overordnede formålet med de tre stønadene er å sikre inntekt til enslige foreldre og gi hjelp til selvhjelp i en overgangsfase slik at de blir i stand til å forsørge seg selv gjennom arbeid.

Stønader etter folketrygdloven kapittel 15 gis etter folketrygdloven § 15-1, til en enslig mor eller far som har aleneomsorg for barn. For å kunne få stønader etter

folketrygdloven kapittel 15 stilles det i § 15-2 krav om minst fem års medlemskap i folketrygden før kravet om stønader fremsettes.

2.2 Kravet om å være enslig og ha aleneomsorg

For å få stønader etter folketrygdloven kapittel 15, kreves det at forelderen er enslig og har aleneomsorg for barn. Etter folketrygdloven § 15-4 regnes enslig mor eller far som en person som er «ugift, separert eller skilt». Ytelser til enker og enkemenn er regulert i folketrygdloven kapittel 17. Ytelser til gjenlevende og ektefeller og tidligere familiepleiere, og omfattes ikke av kapittel 15. Personer som «lever sammen med en person han eller hun har barn med eller er skilt eller separert fra, eller lever i et ekteskapslignende forhold i en felles husholdning uten felles barn, regnes ikke som enslig mor eller far», jf. § 15-4 tredje ledd. Det innebærer at vedkommende ikke kan leve sammen med noen andre, enten som ektefelle eller samboer, uavhengig av om personen vedkommende bor med er barnets andre forelder eller ikke. Det gjelder også kortvarige samboerskap. Dersom stønadsmottakeren får nytt barn med samme partner, skal ingen av foreldrene anses som «enslig».

Etter § 15-4 fjerde ledd er det den av foreldrene som «varig har klart mer av den daglige omsorgen enn den andre av foreldrene», som regnes å ha «aleneomsorg». Foreldrene kan ha felles foreldreansvar etter barneloven¹ uten at det har betydning, da det er den faktiske og daglige omsorgen som gir grunnlaget for stønaden. Vilkåret om aleneomsorg er altså ikke oppfylt dersom foreldrene deler den daglige omsorgen tilnærmet likt. I henhold til Arbeids- og velferdsdirektoratets praksis må den som søker om stønaden ha minst 60 prosent av den daglige omsorgen. I tillegg må aleneomsorgen være varig. Det følger av praksis at vedkommende må ha aleneomsorgen i perioder på minst seks måneder for at vilkåret om varighet skal være oppfylt. Det er imidlertid ikke et krav at den enslige moren eller faren er *eneforsørger*.

Dersom den ene av foreldrene overtar aleneomsorgen for barnet fra den andre, vil denne kunne få stønader. Det er imidlertid bare én av foreldrene som kan være stønadsberettiget av gangen.

2.3 De ulike stønadene etter folketrygdloven kapittel 15

2.3.1 Overgangsstønaden

Overgangsstønaden er en livsoppholdsyttelse som gis til enslig mor eller far som på grunn av omsorg for barn, er midlertidig ute av stand til å forsørge seg selv gjennom eget arbeid, eller som først etter en tid med omstilling eller utdanning kan få arbeid, jf. folketrygdloven § 15-5.

Etter folketrygdloven § 15-5 er det et vilkår for rett til overgangsstønad at barnet er under åtte år.

Det følger videre av § 15-6 at det er et vilkår for rett til overgangsstønad at man er i yrkesrettet aktivitet. Kravet om yrkesrettet aktivitet gjelder ikke før det yngste barnet har fylt ett år, og heller ikke når man har aleneomsorg for et særlig tilsynskrevende

¹ 1 Lov 8. april 1981 nr. 7, se § 30.

barn. Godkjent yrkesrettet aktivitet er arbeid eller nødvendig og hensiktsmessig utdanning på minst halv tid, nyetablering av egen virksomhet, eller å være registrert som reell arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten. Det er ikke tilstrekkelig at flere aktiviteter til sammen utgjør 50 prosent. Arbeids- og velferdsetaten har ansvar for å følge opp den enslige moren eller faren og sette i verk tiltak med sikte på overgang til arbeid dersom det er behov for det. Når man mangler tilfredsstillende barnetilsynsordning, og ikke selv kan klandres for det, kan perioden med rett til overgangsstønad uten krav om å være i yrkesrettet aktivitet utvides med inntil seks måneder. Perioden kan dessuten utvides som følge av midlertidig egen sykdom eller sykdom hos barnet som hindrer yrkesrettet aktivitet.

Full overgangsstønad utgjør 2,25 G (292 860 kroner i 2025) per år og skattlegges som arbeidsinntekt. Stønaden reduseres med 45 prosent for inntekt som overstiger 0,5 G per år, se folketrygdloven § 15-9. Stønaden vil dermed bli redusert til 0 ved en inntekt på 5,5 G.

Av folketrygdloven § 15-8 følger det at overgangsstønaden som hovedregel gis i inntil tre år. Dersom en enslig mor eller far tidligere har hatt overgangsstønad i en full stønadsperiode, vil nye stønadsperioder bare kunne gis til og med den måneden barnet fyller 14 måneder som om lag vil tilsvare den perioden man får foreldrepenger. I tillegg kan det også gis overgangsstønad i inntil to måneder før fødselen.

Stønadsperioden kan utvides med inntil to år dersom den enslige tar nødvendig og hensiktsmessig utdanning, og med inntil tre år dersom aleneomsorgen gjelder to eller flere barn, eller den enslige fikk aleneomsorg før fylte 18 år. At utdanningen skal være «nødvendig og hensiktsmessig» innebærer at Arbeids- og velferdsetaten skal vurdere stønadmottakerens individuelle behov for utdanning opp mot arbeidsmarkedets behov for kompetanse. Har den enslige en yrkeskompetanse, og denne ikke er utdatert, vil utdanning ikke anses som nødvendig, og utvidelse skal ikke innvilges. Vilkåret kom inn i loven i 2016, og i §5 i forskrift 21. november 2015 nr. 1341 om stønad til enslig mor eller far etter folketrygdloven kapittel 15 er det gitt nærmere regler om vurderingen. Formålet var å styrke den ensliges muligheter for å bli selvforsørget gjennom utdanning som gir kompetanse som arbeidsmarkedet etterspør.

Stønadstiden forlenges med inntil to år dersom medlemmet eller barnet har en forbigående sykdom som hindrer stønadmottakeren i å arbeide, og kan også forlenges ut skoleåret dersom stønadsperioden opphører før skoleåret er fullført. I særlige tilfeller kan stønadsperioden også forlenges i inntil seks måneder i påvente av skolestart, barnetilsyn, et konkret arbeidstilbud eller etter at stønadmottakeren har meldt seg som reell arbeidssøker.

Særregler for enslige med aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn

Når den enslige moren eller faren har aleneomsorg for et særlig tilsynskrevende barn, kan stønadsperioden utvides inntil barnet er fylt 18 år. Det er et krav at den enslige «er forhindret fra å arbeide fordi barnet krever særlig tilsyn på grunn av funksjonshemming, sykdom eller store sosiale problemer». Videre må minst ett av barna må være særlig tilsynskrevende som nevnt ovenfor. Det gjøres ikke en

helhetlig vurdering av søskenflokken eller den samlede belastningen på den enslige moren eller faren.

Både i St.meld. nr. 35 (1994-95) *Velferdsmeldingen* og i Ot. prp. nr. 8 (1996-97) *Om lov om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover (Oppfølging av Velferdsmeldingen)* ble det understreket at skjerpede krav om aldersgrenser, stønadstid og aktivitetskrav ikke skulle gjelde for enslige med særlig tilsynskrevende barn, men at det ble stilt strenge krav til dokumentasjon av grunnlaget for utvidelsen. I praksis stilles det derfor strenge krav til årsakssammenheng mellom barnets tilstand og den ensliges manglende mulighet for å være i arbeid, og hvert tilfelle vurderes konkret. Dersom det i det konkrete tilfellet finnes ordinære tilsynsordninger eller særlig tilpassede tilsynsordninger som kan ivareta tilsyn og omsorg for barnet, anses den enslige ikke for å være forhindret fra å være i arbeid. Det er ikke tilstrekkelig at den enslige selv hevder at barnet er særlig tilsynskrevende, og det må dokumenteres i hvilken grad barnets tilsyns- og omsorgsbehov hindrer den enslige i å gå ut i arbeidslivet eller påvirker den ensliges arbeidsmuligheter.

Noen enslige med aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn vil kunne ha mulighet for å ta deltidsarbeid, for eksempel mens barnet er på skole eller på de dagene hvor barnet er hos den andre forelderen. I henhold til Arbeids- og velferdsetatens praksis kan de likevel få stønadstiden utvidet etter bestemmelsen om særlig tilsynskrevende barn, dersom deltidsarbeid alene ikke anses for å gi grunnlag for selvforsørgelse, selv om man strengt tatt ikke er hindret fra å ta arbeid pga. det tilsynskrevende barnet.

Barnets behov for tilsyn kan endres over tid, og utvidelsen av stønadsperioden gjelder bare så lenge alle vilkårene er oppfylt. Normalt vil behovet for tilsyn vurderes årlig.

2.3.2 Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv.

Tilleggsstønader og stønad til skolepenger kan gis til enslig mor eller far som gjennomfører utdanning eller opplæring som godkjent yrkesrettet aktivitet, jf. folketrygdloven § 15-11. Stønadene kan helt eller delvis dekke nødvendige utgifter til reiser, flytting, barnetilsyn, bolig og læremidler. Utgiftene må ha sammenheng med utdanningen. Stønad til flytting kan også gis til dem som må flytte fra hjemstedet for å starte i arbeid på et annet sted, jf. folketrygdloven § 15-11 andre ledd.

Enslig mor eller far som står tilmeldt som arbeidssøker for å fylle kravet til yrkesrettet aktivitet etter § 15-6, kan også motta stønad til barnetilsyn som tilleggsstønad, jf. folketrygdloven § 15-11 tredje ledd. Dette kan også gis ved deltakelse på arbeidsmarkedstiltak som en del av Arbeids- og velferdsetatens ordinære oppfølging av arbeidssøkere.

Tilleggsstønader og stønad til skolepenger gis bare for tidsrommet den enslige har rett til overgangsstønad og vedkommende gjennomfører utdanning eller opplæring iht. § 15-6.

De nærmere reglene om beregning av de ulike tilleggsstønadene og hvilke utgifter som kan dekkes, fremgår av forskrift 2. juli 2015 nr. 867 om stønader til dekning av utgifter knyttet til å komme i eller beholde arbeid (tilleggsstønadsforskriften).

Stønad til skolepenger, semesteravgift og eksamensgebyr under gjennomføring av utdanning eller opplæring som er godkjent iht. § 15-6, gis på grunnlag av de faktiske utgiftene, med utgangspunkt i Statens lånekasse for utdannings satser for skolepenger De nærmere reglene for stønad til skolepenger fremgår av § 7 i forskrift

21. november 2015 nr. 1341 om stønad til enslig mor eller far etter folketrygdloven kapittel 15.

2.3.3 Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid

Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid ytes når den enslige forelderen må overlate nødvendig tilsyn med barn til andre på grunn av arbeid eller etablering av egen næringsvirksomhet, jf. folketrygdloven § 15-10. Stønad kan som hovedregel gis til barnet har fullført fjerde skoleår.

Stønad dekker 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn opp til en maksimumssats som fastsettes årlig gjennom Prop. 1 S. Utgiftene kan for eksempel være barnehage, skolefritidsordning eller privat barnepasser. Maksimumssatsen avhenger av antall barn. I 2025 er maksimumssatsene per år 57 480 for ett barn, 74 976 kroner for to barn og 84 972 kroner per år for tre eller flere barn.

Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far som er i arbeid etter § 15-10, gis uavhengig av om vedkommende har rett til overgangsstønad. Stønad til barnetilsyn for enslig mor eller far i arbeid gis ikke når den enslige forelderen har inntekt som overstiger 6 G per år. Med gjeldende G tilsvarer det 780 960 kroner.

3 Utviklingstrekk

3.1 Stønadene til enslig mor eller far

Forløperen til dagens stønader til enslige forsørgere finnes i de Castbergske barnelover fra 1915. Disse skulle bedre de sosiale, juridiske og økonomiske rettighetene til ugifte mødre og barna deres. Lov om forsorg for barn, som var en av disse barnelovene, fastsatte et prinsipp om at kommunene skulle ha et minimumsansvar for barn som ikke mottok bidrag fra faren. Loven ble imidlertid lite brukt.

Fem år senere, i 1920, ble det innført kommunal morstrygd i Oslo, noe som ble regnet som en sosialpolitisk nyskapning i internasjonal sammenheng. Trygden omfattet enker, ugifte, skilte og separerte mødre med mindreårige barn. Ytelsene ble satt lavt fordi det ble forutsatt at en del av forsørgelsen skulle skje ved eget arbeid. Fedrenes bidrag kom dessuten til fradrag i trygden. For å øke arbeidsinsentivene i ordningen, ble det satt et "fribeløp" for egen inntekt uten at trygden ble avkortet.

Gjennom vedtakelsen av enke- og morstrygdloven i 1964 påtok staten seg et begrenset ansvar for enker og ugifte mødre. Loven trådte i kraft 1. januar 1965. I forarbeidene til loven ble det gitt uttrykk for at det var enkene og de ugifte kvinnene som skulle få økonomisk støtte fordi de på grunn av omsorgen for barn var ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid. Skilte og separerte mødre ble ikke

omfattet av stønadsordningen, fordi det ble lagt til grunn at det var barnets far som hadde forsørgeransvaret for disse.

Formålet med loven var å gjøre kvinnen i stand til å komme tilbake til arbeidslivet og bli selvforsørget. Trygden var behovsprøvd i den forstand at det var avgjørende for innvilgelse om og i hvilken grad kvinnen hadde muligheter for å ta inntektsgivende arbeid. Loven åpnet for å gi utdanningsstønad og stønad til tilsyn med barn, dersom utdanning eller arbeid gjorde det nødvendig å overlate tilsynet med barna til andre. Underholdsbidrag som en ugift mor hadde krav på, skulle gå til fradrag i sin helhet i ytelsene etter enke- og morstrygdloven. Det var ingen øvre aldersgrense for barna. Begrunnelsen for dette var at retten til ytelser ikke skulle være avhengig av fastlåste kriterier som kunne gi uheldige utslag.

Lov om enke- og morstrygd ble tatt inn i folketrygdloven da denne trådte i kraft fra 1967. Stønaden kunne nå i prinsippet gis fra to måneder før fødsel og ut den måneden barnet fylte 10 år. På dette tidspunktet var stønaden så generøs at det var et reelt valg for alenemoren om hun ville ta lønnet arbeid eller være hjemme og ta seg av barn og motta overgangsstønad.² Underholdsbidrag fra barnefaren medførte ikke reduksjon av ytelsen. Det ble imidlertid gitt bestemmelser om avkortning i forhold til arbeidsinntekt.

Økningen i antall separasjoner og skilsmisser skapte behov for en egen stønadslov. Tidligere måtte skilte og separerte forsørgere som ikke fikk tilstrekkelig underholdsbidrag, søke stønad etter lov om sosial omsorg. Da midlertidig lov om stønad til skilte og separerte ble vedtatt 17. desember 1971, fikk også skilte og separerte forsørgere lovfestet rett til ytelser. Reglene i midlertidig lov om stønad til skilte og separerte var i store trekk lik folketrygdlovens bestemmelser om ytelser til ugifte mødre. Loven ble innlemmet i folketrygdloven 1. januar 1981.

På bakgrunn av St.meld. nr. 35 (1994-95) *Velferdsmeldingen* ble det gjort omfattende endringer i stønadsordningen for enslig mor eller far fra 1. januar 1998. Hensikten var å bedre inntekten til de som hadde overgangsstønad som viktigste inntektskilde i en midlertidig periode, samt å stimulere aleneforeldre til selvforsørgelse og kvalifisering gjennom arbeid eller utdanning. I tillegg mente regjeringen at lange stønadsperioder kunne vanskeliggjøre senere selvforsørgelse og stønadsperioden ble derfor redusert.

Ytelsene til enslige foreldre skulle sikre inntekt i en overgangsperiode der omsorgen for små barn gjorde det vanskelig å forsørge seg selv ved eget arbeid. Et vesentlig hensyn var å sikre en god økonomi i barnets første leveår.

Stønadsperioden ble samtidig vesentlig kortet ned, med bakgrunn i at en rekke familiepolitiske tiltak som ble gjennomført i årene forut hadde bidratt til å gjøre det lettere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for små barn. Dette gjaldt forlenget foreldrepermisjon og tidskontoordning, økt barnehageutbygging, innføring av skole for seksåringer og etablering av skolefritidsordninger. Regjeringen mente at denne satsingen gjorde det mulig for enslige foreldre å gå ut i arbeidslivet når barna var små, slik at den maksimale stønadstiden kunne kortes ned. Det ble imidlertid tatt hensyn til de som hadde barn med særlige omsorgsbehov.

² Se NOU 2017: 6 *Offentlig støtte til barnefamiliene*, s. 189.

Fra 1998 ble det også innført krav om yrkesrettet aktivitet som vilkår for å få overgangsstønad etter at barnet var fylt tre år, jf. Ot.prp. nr. 8 (1996-97). Dette skulle styrke aleneforeldres muligheter til selvforsørging og kvalifisering gjennom arbeid eller utdanning. Det ble foreslått at overgangsstønaden kunne gis inntil det yngste barnet begynner på skolen, men Stortinget vedtok en aldersgrense på åtte år.³ I tillegg var det mulighet for forlengelse i visse livssituasjoner, f.eks. der forelderen trengte utdanning for å komme i arbeid.

Fra 1. juli 1999 ble loven endret slik at stønad ikke kunne gis når den enslige moren eller faren levde i et ekteskapslignende forhold med en annen enn barnets far eller mor, og hadde gjort det i minst 12 av de siste 18 månedene. Bakgrunnen for lovendringen var bl.a. å få like vilkår for rett til ytelser som enslig mor eller far både i folketrygdloven og i barnetrygdloven. I tillegg ble det lagt til grunn at samboerforhold var blitt såpass utbredt og allment akseptert, at det syntes mer naturlig å tilpasse stønadsordninger til faktisk familie- og samlivsmønster enn formelt ekteskap. Valget av samlivsform skulle ikke påvirkes av at den ene parten skulle gi bedre tilgang til offentlige stønadsformer enn andre.

Med virkning fra 1. januar 2012 ble aktivitetskravet for overgangsstønad ytterligere skjerpet, slik at aktivitetskravet nå gjaldt fra det yngste barnet fylte ett år, se Prop. 7 L (2011–2012). Denne endringen kan spores tilbake til et av forslagene fra Velferds- og migrasjonsutvalget i NOU 2011: 7. Utvalget stilte seg kritisk til stønader som subsidierte langvarig tilbaketrekning fra arbeidslivet for kvinner, og foreslo blant annet å innføre sterkere aktivitetskrav for mottakere av overgangsstønad. Utvalget viste til at en del innvandrergrepper hadde høyt forbruk av overgangsstønad, særlig kvinner fra Somalia, og at det var problematisk å motta overgangsstønad uten betingelser om arbeid eller utdanning. Det gjaldt ikke minst for mottakere som kjente det norske samfunnet dårlig og hadde svake norskferdigheter. Det ble også vist til at det ikke var urimelig å kreve aktivitet når det minste barnet fylte ett år, all den tid barnehagetilbudet nå var godt utbygd.

I 2013 ble det innført vilkår om uforskyldt ledighet for rett til overgangsstønad når en enslig mor eller far hadde hatt arbeid umiddelbart før vedkommende ble alene om omsorgen, jf. folketrygdloven § 15-6 første ledd. Dette for å hindre at enslige skal kunne si opp et arbeidsforhold for å senere kunne ta utdanning med overgangsstønad.

Med virkning fra 1. januar 2013 ble folketrygdloven § 15-6 andre ledd endret, slik at varigheten på nye perioder med overgangsstønad i forbindelse med nytt barn, ble begrenset til perioden frem til barnet hadde rett til barnehageplass, se Prop. 13 L (2012–2013) *Lov om endringer i folketrygdlova og einskilde andre lover (samleproposisjon)*.

Fra 2016 ble det gjort endringer som særlig skulle underbygge formålet om å bli selvforsørget gjennom eget arbeid, se Prop. 115 L (2014–2015) *Endringer i folketrygdloven mv. (stønader til enslig mor eller far og tilleggsstønader til tiltaksdeltakere)*. Det ble blant annet innført krav om at den konkrete utdanningen eller opplæringen må vurderes av Arbeids- og velferdsetaten som nødvendig og

³ Ot.prp. nr. 8 (1996-97)

hensiktsmessig for å få stønadsmottakeren i arbeid, for at mottakeren skal kunne fylle aktivitetskravet ved å være under utdanning.

Kravet om aleneomsorg ble også skjerpet, slik at man ikke lenger kunne regnes som å være alene om omsorgen når man er i et samboerforhold, også i de tilfeller samboeren ikke er barnets far eller mor. Det ble videre presisert at en enslig mor eller far som fikk nytt barn med samme partner, ikke lenger regnes som enslig.

I 2022 avga EFTA-domstolen en rådgivende uttalelse (E-2/22) som konkluderte med at overgangsstønad klassifiseres som en familieytelse etter trygdeforordningen (forordning (EF) nr. 883/2004). EFTA-domstolens uttalelse ble stadfestet av Trygderetten i ankesak nr. 20/1763. Frem til da var det lagt til grunn at overgangsstønad ikke var omfattet av trygdeforordningen og at det dermed heller ikke forelå adgang til eksport og rett til sammenlegging innenfor EØS-området. For å tilrettelegge for oppfyllelse av de EØS-rettslige forpliktelsene, ble det derfor gjort ytterligere endringer. På samme måte som når det gjelder de øvrige folketrygdytelsene som omfattes av trygdeforordningen, ble det etablert en folkerettsmarkør i § 15-1 a, som fastslår at reglene i kap. 15 skal fravikes så langt det er nødvendig av hensyn til de relevante reglene i EØS-avtalens hoveddel, i trygdeforordningen, gjennomføringsforordningen og bi- og multilaterale trygdeavtaler, se folketrygdloven §§ 1-3 a og 1-3 b.

Videre ble varighetsbestemmelser knyttet til når retten til barnehageplass inntreffer, endret til når barnet fyller 14 måneder. Den viktigste konsekvensen var likevel at kravet om opphold i Norge må leses i lys av trygdeforordningens regler om familieytelser. Det gir betydelige utfordringer for forvaltningen av ordningen, og innebærer dessuten potensielt vesentlige utvidelser når det gjelder hvem som kan få rett til stønadene gjennom familiens trygdedekning i Norge. Det vises til utførlig omtale av konsekvensene i Prop. 135 L (2022-2023) *Endringer i folketrygdloven (synliggjøring av forpliktelser til trygdekoordinering for stønad til enslig mor eller far mv.)*, kapittel 4.

3.2 Andre stønadsordninger og tjenestetilbud for barnefamilier

Som nevnt innledningsvis, har det i tiden etter at stønadene til enslige foreldre ble etablert på 1960-tallet, blitt utviklet en rekke støtteordninger for barnefamilier generelt og for enslige foreldre spesielt. Tjenestetilbudet for barnefamilier bidrar også til at det i mye større grad enn den gang er tilrettelagt for at begge foreldre skal kunne være i arbeid og forsørge familien.

Oversikt over ulike støtteordninger (gjeldende satser for 2025):

Barnetrygd

- Utbetales automatisk til foreldre med barn under 18 år.
- Sats: 1 968 kr per måned per barn.
- Enslige foreldre kan få utvidet barnetrygd med 2 516 kroner per måned. Utvidet barnetrygd kommer i tillegg til den ordinære barnetrygden.

- Enslige med barn under tre år som mottar full overgangsstønad, kan få småbarnstillegg. Det utgjør 696 kroner per måned per mottaker.

Foreldrepenger

- Kompenserer for bortfall av arbeidsinntekt når en av foreldrene er hjemme og har omsorgen for barnet.
- Krever inntekt i minst 6 av de siste 10 månedene.
- Valg mellom 100 % dekning (kortere periode) eller 80 % dekning (lengre periode).
- Varighet: 49 uker (100 %) eller 61 uker og 1 dag (80 %) for ett barn.

Engangsstønad ved fødsel og adopsjon

- Engangsutbetaling for å dekke for utgifter familiene har når de får barn når mottaker ikke har opptjent rett til foreldrepenger eller velger å motta engangsstønad fremfor foreldrepenger.
- Sats: Engangsutbetaling på 92 648 kr per barn

Kontantstøtte

- Økonomisk ytelse som er tilgjengelig for familier med barn i alderen 13 til 19 måneder som ikke benytter en heltids barnehageplass som mottar offentlig driftstilskudd.
- Sats: Inntil 7 500 kr per måned.
- Gradert etter barnehageplassens omfang.

Lånekassen – elever og studenter med barn

- Barnestipend: 2 087 kr/mnd. per barn for første og andre barn. For flere barn er satsen 1 357 kr/mnd. per barn.
- Tillegsslån: Inntil 59 620 kr/år.
- Foreldrestipend: Kan fås ved fødsel/adopsjon, inntil 49 uker.

Foreldrebetaling i barnehage og SFO

- Makspris barnehage: 1 200 kr/mnd. fra 1. august 2025.⁴
- Søskenmoderasjon i barnehage: Minst 30 % reduksjon i foreldrebetalingen for barn nr. 2, gratis fra barn nr. 3.

⁴ I de minst sentrale kommunene (kommuner som ligger i sentralitetssone 5 og 6 i sentralitetsindeksen til SSB) er maksprisen 700 kr/mnd. fra 1. august 2025. I kommuner i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms er barnehage gratis. Kilde: Utdanningsdirektoratet.

- Gratis kjernetid i barnehage: 20 timer/uke for husholdninger med inntekt under en gitt grense. Fra 1. august 2025 har husholdninger med samlet inntekt under 669 050 kroner per år rett på gratis kjernetid.
- Gratis SFO: 12 timer/uke for 1., 2. og 3. trinn.
- Moderasjonsordning: Foreldrebetaling for én barnehage- eller SFO-plass skal maks utgjøre 6 prosent av husholdets samlede inntekt.

Bidragforskott

- Økonomisk ytelse som sikrer et statlig bidragforskudd til barn som skal være mottakere av barnebidrag, men der bidrag ikke blir betalt på grunn av manglende bidragsevne hos bidragspliktig eller andre forhold. Bidragforskuddet utbetales til den som har omsorgen for barnet og mottaker disponerer fritt over pengene på vegne av barnet.
- Behovsprøvd støtte med tre satser: forhøyet, ordinær og redusert.
- Utbetales til og med måneden barnet fyller 18 år.

Sosialhjelp

- Midlertidig støtte ved manglende evne til å dekke nødvendige utgifter.
- Kan dekke livsopphold, bolig, helseutgifter, depositum m.m.
- Vurderes individuelt av NAV-kontoret.

Bostøtte

- Behovsprøvd støtte for husholdninger med lav inntekt og høye boutgifter.

Jobbsjansen

- Tilskuddsordning for hjemmевærende innvandrerkvinner (18–55 år).
- Individuelt tilpasset kvalifiseringsprogram med praksis og opplæring.
- Deltakere kan motta Jobbsjansestønad, som minimum utgjør 1 G.
- Mål: Varig tilknytning til arbeidslivet.

Ordninger for enslige med tilsynskrevende barn

- Pleiepenger: Ved alvorlig sykdom hos barnet. Krav om forutgående arbeid (jf. sykepenge)
- Hjelpestønad: Ved ekstra pleie- og tilsynsbehov.
- Grunnstønad: Dekker nødvendige ekstrautgifter som følge av sykdom mv.
- Omsorgsstønad: Kommunal støtte til privat omsorgsarbeid.

3.3 Om stønadsmottakerne

Ved utgangen av 2024 fikk om lag 9 140 personer overgangsstønad, en nedgang på om lag 350 personer, eller om lag 3,7 prosent fra året før. Ved utgangen av første halvår 2025 var det også om lag 9 140 som mottok overgangsstønad. Det er anslått at rundt 20 prosent av mottakerne av overgangsstønaden har barn under 14 måneder eller særlig tilsynskrevende barn

En betydelig andel av mottakere av overgangsstønad kombinerer stønaden med arbeid, ifølge tall fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. For hovedgruppen av mottakere av overgangsstønaden er om lag 50 prosent i arbeid, i tillegg er rundt 15 prosent registrert som arbeidssøkere og rundt 15 prosent er under utdanning.⁵ Mottakere som ikke er registrert med arbeid som hovedbeskjeftigelse, kan likevel ha en arbeidsinntekt. Tall over antall mottakere fra juni 2025 viser at om lag 80 prosent av hovedgruppen hadde en arbeidsinntekt ved siden av overgangsstønaden denne måneden.⁶

Ved utgangen av første halvår 2025 hadde om lag 40 prosent av mottakere av overgangsstønad innvandrerbakgrunn.⁷ Kvinner utgjorde 95 prosent av mottakerne av stønad til enslig mor eller far, inkludert både mottakere av overgangsstønaden og stønad til barnetilsyn.

Arbeids- og velferdsdirektoratet har opplyst at det ved utgangen av første halvår 2025 var om lag 260 mottakere som gjennomførte utdanning som godkjent yrkesrettet aktivitet og mottok tilleggssønader etter folketrygdloven § 15-11.

Ved utgangen av juni 2025 var det om lag 4 890 enslige som mottok stønad til barnetilsyn etter folketrygdloven § 15-10, dvs. mens de var i arbeid. Av disse fikk 2519 stønad til barnetilsyn uten å samtidig få overgangsstønad.

3.4 Undersøkelser av arbeidsdeltakelse etter tidligere endringer i regelverket

Det har blitt gjennomført en rekke innstramminger i regelverket for stønader til enslig mor eller far, se pkt. 3.1 ovenfor.

Kalstø, Danielsen og Ekelund har sett på enslige foreldre i perioden 2011 til 2023.⁸ De viser til at flere enslige foreldre var i arbeid i 2023 sammenliknet med 2011. Dette gjelder for både kvinner og menn, men enslige menn er oftere i full jobb og har i større grad høyere inntekter. Samtidig viser studien til at mottakere av overgangsstønad har en svakere tilknytning til arbeidsmarkedet enn gruppen som

⁵ Aktivitet omfatter oppfylt vilkår for rett til overgangsstønad. Hovedgruppen omfatter alle mottakere fratrukket de med barn under ett år og de med særlig tilsynskrevende barn.

⁶ Likestilt med arbeidsinntekt er dagpenger etter kap. 4, sykepenger etter kap. 8, stønad ved barns og andre nærståendes sykdom etter kap. 9, arbeidsavklaringspenger etter kap. 11 og svangerskapspenger og foreldrepenger etter kap. 14.

⁷ Registrert med fødeland utland.

⁸ Kalstø, Åshild Male, Danielsen, Mia og Ekelund, Ragnhild (2024). *Enslige forsørgere fra 2011 til 2023 – en todelt historie*. Arbeid og velferd, nr. 2/2024. Arbeids- og velferdsdirektoratet.

<https://doi.org/10.60847/NAV.4793>

helhet, selv om også andelen i arbeid blant mottakere av overgangsstønad har økt over tid.

Bjørnstad har sett på om skjerpet krav til aktivitet i overgangsstønaden har ført til økt sysselsetting blant mottakerne i perioden 2010 til 2014.⁹ Studien viser at det har vært en markant økning i antall mottakere med yngste barn på ett til to år som er i aktivitet i 2014 sammenliknet med 2012. Andelen av mottakere i arbeid har økt med 7 prosent, noe som er en større økning enn blant kvinner som ikke mottok overgangsstønad. Det tyder på at aktivitetskravet har hatt effekt, men oppfølgingsperioden i studien er for kort til at størrelsen på effekten kan anslås.

Dokken har sett på om skjerpet krav til aktivitet har ført til økt sysselsetting blant enslige med småbarn under to år i perioden 2011 til 2014.¹⁰ Studien viser ulik effekt basert på hvilket sysselsettingsmål som benyttes. Sysselsettingen blant enslige mødre når yngste barn er 23 måneder er høyere etter reformen, målt i antall avtalte timer per måned og andel som jobber minimum halv tid, men økningen er ikke statistisk signifikant. Studien finner imidlertid en signifikant økning i andelen enslige kvinner som deltar i arbeidslivet ved å jobbe minimum noen timer hver uke. Som for artikkelen over, ser også denne studien kun på de kortsiktige effektene av skjerpelsen i aktivitetskravet. Det blir også påpekt at studien ikke fanger opp om flere enslige deltar i utdanning etter at kravet til aktivitet ble skjerpet. Det er i så fall en effekt som antakelig vil ha en positiv effekt på sysselsettingen på lengre sikt.

Selv om innstramminger i regelverket har ført til at det er færre mottakere av overgangsstønad enn tidligere, har det også ført til at en del enslige foreldre i stedet mottar andre trygdeytelser. For eksempel finner Dokken at andelen enslige småbarnsmødre som mottar andre trygdeytelser, og særlig sosialhjelp, økte i perioden 2011 til 2016.¹¹ Dokken peker på denne økningen kan knyttes til innstramminger i aktivitetskravet for overgangsstønad i 2012.

Særlig om enslige med barn under ett år og enslige med særlig tilsynskrevende barn

Mottakere av overgangsstønad med barn under ett år og med særlig tilsynskrevende barn, er fritatt fra aktivitetsplikten. Det kan i liten grad forventes at disse gruppene kan forsørge seg selv gjennom arbeid. Tidligere undersøkelser viser at mange mottakere av overgangsstønad i de to gruppene, har få muligheter for å kunne motta

⁹ Bjørnstad, Atle Fremming (2015). *Økt sysselsetting blant mottakere av overgangsstønad*. Arbeid og velferd, nr. 2/2015. Arbeids- og velferdsdirektoratet. <https://www.nav.no/no/nav-ogsamfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/okt-sysselsetting-blant-mottakereav-overgangsstonad>

¹⁰ Dokken, Therese (2017). Sysselsetting blant enslige mødre: har aktivitetskrav i småbarnsfasen effekt? Arbeid og velferd, nr. 1/2017. Arbeids- og velferdsdirektoratet. <https://www.nav.no/no/nav-ogsamfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/sysselsetting-blant-enslige-modrehar-aktivitetskrav-i-smabarnsfasen-effekt>

¹¹ Therese Dokken, *Småbarnsmødre over på andre trygdeytelser etter innstramminger i overgangsstønaden*, Arbeid og velferd, nr. 3, 2018. Arbeids- og velferdsdirektoratet https://arbeidogvelferd.nav.no/asset/issue/2018/03/arbeid_og_velferd-2018-03_art-3.pdf.

andre ytelser eller støtteordninger, som for eksempel foreldrepenger eller pleiepenget, grunnet manglende yrkesaktivitet.

4 Vurderinger og forslag

4.1 Vurderinger

Stønaden til enslig mor eller far ble innført i en tid da det var liten tilgang til organisert barnetilsyn og langt færre yrkesaktive kvinner enn nå. I dag må stønaden vurderes i lys av at det er tilnærmet full barnehagedekning, skolefritidsordning, og at det er innført en rekke andre økonomiske støtteordninger både til barnefamilier generelt og til personer som er alene om omsorgen for barn. Et prinsipielt spørsmål som bør stilles og vurderes, er derfor om det fortsatt er behov for en særskilt trygdeytelse til enslig mor eller far, eller om aleneforeldrenes særlige behov for praktisk og økonomisk hjelp må eller bør ivaretas gjennom de generelle støtteordningene.

Da ordningen ble innført var siktemålet først og fremst å gjøre unge, enslige mødre uten utdanning eller jobb i stand til å ta seg av barnet sitt, mer på linje med de mødrene som hadde en ektefelle som kunne forsørge dem.

I motsetning til da stønadene ble innført, er det i dag ikke uvanlig at barnets foreldre ikke bor sammen. Det forventes dessuten at kvinner er i arbeid og bidrar til å forsørge familien og også at barnets far bidrar til forsørgelse av barnet, selv om han ikke har den daglige omsorgen.

Innretningen på stønaden er gradvis forsøkt endret i tråd med samfunnsutviklingen, men hele ordningen bærer likevel fortsatt klart preg av å være etablert i en annen tid. Den betydelige satsningen på barnehageplasser, samt tilsynsordninger for skolebarn (SFO mv.), i kombinasjon med betydelige reduksjoner av foreldrebetalingen, gjør at det nå er tilrettelagt for at begge foreldre kan jobbe eller ta utdanning i en helt annen grad enn tidligere.

Et annet viktig forhold er at det i dag stilles krav om at den enslige moren eller faren har «klart mer» av den daglige omsorgen enn den andre forelderen for å få stønad, jf. folketrygdloven § 15-4 fjerde ledd. Det innebærer at overgangsstonaden kan føre til uønskede tilpasninger av samliv for å oppnå mer gunstig støtte. Et mål for familierpolitikken er å sikre barn gode oppvekstvilkår uavhengig av familietype og foreldrenes relasjoner. Det at stønadene i folketrygdloven kapittel 15 er basert på foreldres samlivsstatus, er utfordrende og kan bidra til å høyne konfliktnivået i forbindelse med samlivsbrudd.

Regelverket har også andre problematiske sider, som at vilkårene utfordrer målsetningen om at foreldrene med tanke på barnets beste skal dele på omsorgen for barn etter et samlivsbrudd og vanskeliggjør avtaler om samvær og omsorg. Barnefamilieutvalget¹² påpekte nettopp disse uheldige sidene ved overgangsstonaden:

¹² NOU 2017: 6 *Offentlig støtte til barnefamiliene*

«Det er viktig å lage gode ordninger som kan bidra til at samlivsbrudd eller det at foreldre ikke bor sammen, ikke blir ødeleggende for barns økonomiske trygghet. Det er et mål for familiepolitikken å sikre barn gode oppvekstvilkår uavhengig av familietype og foreldrenes relasjoner. Samtidig vil utvalget understreke at det er utfordrende å utforme støtteordninger basert på foreldres samlivsstatus. Slike ordninger avskjærer for eksempel par med barn fra å kunne motta støtte, ikke på bakgrunn av behov, men på bakgrunn av foreldrenes samlivsstatus. Det er problematisk med overføringsordninger som legger opp til at det vil lønne seg økonomisk for par med dårlig råd å skille lag. Endringene i samlivsformer og i hvordan par ordner omsorgen for barn etter et samlivsbrudd, gjør det også vanskelig å definere hvem som er enslig forsørger. Utvalget understreker at det generelt er ønskelig med overføringsordninger som i størst mulig grad er rettet inn mot eksisterende behov, og som ikke er basert på foreldres samboerstatus eller tidligere trygdeatferd.»

Vurderingene av om vilkårene for rett til stønadene er til stede, forutsetter kontroll av svært private forhold, noe som også ble påpekt av Barnefamilieutvalget. For eksempel vil mottakerne miste retten til overgangsstønad dersom de inngår nytt samboerskap eller får nytt barn med samme partner. Arbeids- og velferdsetaten er her avhengig av å innhente svært personlig informasjon, og som utfordrer retten til og respekten for privatliv som følger av Grunnloven § 102 og Artikkel 8 i den Europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Det er inngripende for den enkelte, gjør ordningen krevende å forvalte og øker risikoen for misbruk av ordningen.

Egne trygdeordninger for enslige foreldre er et særtrekk for Norge. I de andre nordiske landene og i resten av Europa må enslige foreldre basere seg på de generelle ordningene rettet mot barnefamilier.

Både endringen i familiemønsteret og tjenestene til barnefamiliene tilsier at tiden nå er inne for å avvikle stønadene til enslig mor eller far, slik at aleneforeldres (eventuelle) behov for praktisk og økonomisk støtte ivaretas gjennom de generelle støtteordningene, og støtteordninger rettet mot barnefamilier og ikke kun alenefamilier.

Det er også en stor og økende andel innvandrere i ordningen. Overgangsstønaden kan føre til tregere integrering og mer passivitet ved at overgangsstønaden låser denne gruppen i lengre perioder til en stønad fremfor arbeid eller arbeidsforberedende aktiviteter.

Vilkårene for å få overgangsstønad er utfordrende å kontrollere og innebærer betydelig grad av manuell vurdering og skjønn. Mange unntak og særregler bidrar til å gjøre regelverket uoversiktlig og komplisert. I en rapport fra 2013 over trygdesvindel i Norge,¹³ ble flere stønader vurdert ut fra omfang/potensial for

¹³ Trygdesvindel i Norge. En kartlegging av fem stønadsordninger. PROBA samfunnsanalyse (2013)

trygdesvindel. Rapporten pekte på at overgangsstønadene trolig var den stønaden som det ble svindlet mest med av de fem stønadene som ble vurdert i rapporten. Rapporten pekte på at det særlig var vilkårene om å være «enslig» med «aleneomsorg» som i realiteten ikke ble fulgt. Dette skjedde ved fiktive samlivsbrudd, unnlatelse av å melde fra ved nytt samboerskap og en ikke reell avtale om samvær med den andre foreldreparten. Dette er forhold som vanskelig kan overprøves. I rapporten ble detpekt på at omfanget av trygdesvindler var vanskelig å anslå, men ga et gjennomsnittlig anslag på 13 prosent av utbetalingene. Det er som nevnt ovenfor i pkt. 3.1, gjort regelverksendringer etter 2013, men de samme omgåelsesmulighetene som nevnt over, er fortsatt til stede i dagens ordning.

Velferds- og migrasjonsutvalget foreslo i NOU 2011:7 å dreie den offentlige innsatsen til barnefamilier fra kontantytelser til tjenester der dette er mulig. Barnefamilieutvalget hadde flere forslag som innebærer å avvikle kontantytelser til barnefamiliene til fordel for tjenester. Utvalget foreslo blant annet å avvikle stønadene til enslige foreldre i folketrygdloven kapittel 15, med den begrunnelse at denne gruppens behov for økonomisk støtte bør dekkes på andre måter enn gjennom dagens ordning for stønader til enslig mor og far.

Stønadene til enslig mor eller far anses som en familieytelse etter trygdeforordningen.¹⁴ En konsekvens av det er at man for EØS-borgere ikke kan stille krav om opphold i Norge for rett til stønad. Dette kan gi omfattende administrative utfordringer for forvaltningen av stønadsordningen, ved at det potensielt er langt flere enn tidligere som kan være stønadsberettigete gjennom andre familiemedlemmers trygdedekning i Norge, og som følge av at kontrollen av vilkårene for disse stønadene er svært krevende når stønadsmottakerne ikke oppholder seg i Norge. Dette er nærmere omtalt i Prop. 135 L (2022–2023) *Endringer i folketrygdloven (synliggjøring av forpliktelser til trygdekoordinering for stønad til enslig mor eller far mv.)*, kapittel 4.

Enslige foreldre generelt er en gruppe som i større grad enn andre grupper i befolkningen har økonomiske og sosiale utfordringer. Omtrent hver fjerde enslige forelder har lavinntekt, noe som fører til at enslige foreldre er overrepresentert blant lavinntekts husstander.¹⁵ Det innebærer at også barna deres vil tilhøre en familie med lavinntekt. Det er grunn til å anta at gruppen enslige som mottar overgangsstønad, har større utfordringer enn enslige foreldre samlet sett.

En del av overgangsstønadsmottakerne har en svak tilknytning til arbeidslivet. Overgangsstønadene kan derfor være viktig for gruppene som har svakere utsikter til å skaffe seg en jobb, få høy nok stillingsprosent og/eller høy nok timelønn. Samtidig er formålet med stønaden at mottakerne skal bli i stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid. Generelt vil lengre perioder utenfor arbeidslivet, eller perioder med svak tilknytning, kunne redusere mulighetene for å komme i ordinært arbeid. Slik sett kan overgangsstønadene virke innelåsende ved at den tillater lengre perioder med

¹⁴ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 883/2004 av 29. april 2004 om koordinering av trygdeordninger

¹⁵ Lavinntekt er definert som å tilhøre en husholdning der samlet inntekt etter skatt er mindre enn 60 prosent av median inntekt etter skatt blant hele befolkningen. Inntekten er vektet etter EU-skalaen for antall barn og voksne i husholdningen. Kilde: [SSB](#).

deltidsarbeid/deltidsstudier, og motvirke overgang til selvforsørgelse, eller bidra til at det tar lengre tid før den enslige blir selvforsørget.

Av de som mottar overgangsstønad i dag, er det en større andel som kun har grunnskole som høyeste utdanning enn i befolkningen generelt. Det bidrar også til at det kan bli vanskelig å skaffe seg jobb. Rundt 40 prosent er innvandrere og trolig har flere av disse også svake norskkunnskaper. Lite utdanning og svake norskkunnskaper er en uheldig kombinasjon når man skal skaffe seg en jobb. Derfor er det viktig at mange fortsatt får mulighet til å ta utdanning, spesielt videregående opplæring. Utdanning bør i utgangspunktet finansieres gjennom generelle finansieringsordninger, som i Statens lånekasse. En styrking av den ordinære utdanningsfinansieringen, blant annet gjennom økning av satsen på barnestipendiet, vil kunne bidra til at også flere enslige med aleneomsorg tar utdanning. I tillegg kan ordninger som «Jobbsjansen» styrkes, slik at flere innvandrerkvinner som står langt fra arbeidsmarkedet, får mulighet til å komme i jobb eller utdanning.

Enslige med aleneomsorg for de yngste barna har begrenset mulighet til å ta utdanning eller være i jobb i barnets første leveår, både av hensyn til barnets pleiebehov, amming og fordi retten til barnehageplass ikke inntreffer før etter at barnet er fylt ett år. Denne gruppen vil kunne komme i en økonomisk vanskeligere situasjon ved en avvikling av overgangsstøtten, særlig dersom de ikke har krav på foreldrepenger. En annen gruppe som kan komme i en tilsvarende situasjon, er enslige med særlig tilsynskrevende barn, og som på grunn av dette ikke har mulighet til å være i full jobb.

En utfasing av stønadene kan medføre økt press mot andre ordninger for de som ikke har mulighet for å være i jobb eller i utdanning på grunn av aleneomsorg, og da særlig økonomisk sosialhjelp. Tall for desember 2024 viser at blant hovedgruppen av mottakerne av overgangsstøtten så var det 7,6 prosent som mottok økonomisk sosialhjelp. Arbeids- og velferdsdirektoratet har på usikkert grunnlag anslått at overvelting til sosialhjelp vil kunne utgjøre mellom 5-15 prosent av innsparingseffekten ved en avvikling.

4.2 Konklusjon

Selv om aktivitetskravene for rett til stønader etter folketrygdloven kapittel 15 ble skjerpet gjennom lovendringene i 2012 og 2016, innebærer ordningen fortsatt en iboende risiko for at mottakere kan bli stående utenfor arbeidslivet, eller at de arbeider mindre enn de ville gjort uten muligheten for å kunne få slike stønader, noe som også kan svekke utsiktene til å bli inkludert i arbeidsmarkedet. Dette er en særlig utfordring for integrering av innvandrere, siden disse utgjør en stor andel av stønadsmottakerne.

I tiden etter at stønadene til enslig mor eller far ble innført, har det vokst fram en rekke nye ordninger som støtter barnefamilier generelt, men også særskilte ordninger til støtte for eneforsørgere og enslige med aleneomsorg. Blant annet gir rett til barnehageplass, redusert foreldrebetaling i barnehage og skolefritidsordninger, og studiefinansieringsordningene enslige med aleneomsorg gode forutsetninger for å

kunne være i jobb og forsørge seg selv og til å kunne ta utdanning som er nødvendig for å kunne skaffe seg jobb.

Departementet foreslår på bakgrunn av dette å avvikle stønadene til enslig mor eller far etter kapittel 15 i folketrygdloven for de mottakerne som i dag har krav om å være i yrkesrettet aktivitet.

Enslige som har aleneomsorg for de yngste og de særlig tilsynskrevende barna, er spesielt sårbare og har i praksis liten mulighet for å være selvforsørget gjennom arbeid. Derfor videreføres overgangsstønadene for disse gruppene. For å forenkle ordningen er det lagt til grunn at aldersgrensen for små barn settes til og med den kalendermåned barnet fyller fjorten måneder. I tråd med forslaget til statsbudsjett, se Prop. 1 S (2025-2026) *Arbeids- og inkluderingsdepartementet*, tar departementet sikte på at endringene skal gjelde fra 1. juli 2026, og at endringen bare skal gjelde for nye tilfeller. Det betyr at de som mottar stønader iht. de vilkårene som avvikles eller har søkt og fyller vilkårene for slike stønader før iverksettelsestidspunktet, ikke vil miste retten til stønadene. Behovet for overgangsregler vil bli vurdert nærmere, se pkt. 6.

Dette innebærer at stønadene etter folketrygdloven kapittel 15, forbeholdes de to nevnte gruppene. Nærmere vurderinger om betydningen for om og hvordan de ulike stønadene som i dag er hjemlet i folketrygdloven kapittel 15, videreføres, fremgår nedenfor i pkt. 5.

Ett av formålene med stønadene er å øke arbeidsinsentivene for enslige slik at de kan forsørge seg selv gjennom eget arbeid. Avvikling av stønadene for de som etter gjeldende regler har krav om å være i yrkesrettet aktivitet, vil trolig føre til at mange kommer over i arbeid, men avviklingen kan samtidig øke behovet for annen støtte. På bakgrunn av dette foreslås det økninger i både rammetilskuddet til kommunene, som kan kompensere for økte utgifter til økonomisk sosialhjelp, og å styrke andre ordninger som kan komme enslige med aleneomsorg til gode.

5 Nærmere om forslagene til endringer i folketrygdloven

5.1 Endringer i formålsbestemmelsen

Når stønader etter kap. 15 bare skal gis til enslige som har aleneomsorg for barn under 14 måneder eller til enslige med særlig tilsynskrevende barn, vil formålet kun være midlertidig inntektssikring i en periode hvor stønadsmottakerne har begrenset mulighet til å være selvforsørget gjennom arbeid, fordi de har aleneomsorg for barn. Departementet foreslår at formålsbestemmelsen i folketrygdloven § 15-1 endres i tråd med dette.

5.2 Øvrige endringer

Når stønadene til enslig mor eller far forbeholdes dem som etter gjeldende regler ikke kan pålegges krav om yrkesrettet aktivitet som følge av aleneomsorgen, har det ikke

bare betydning for utforming av formålsbestemmelsen, men også bl.a. for bestemmelsene om personkrets, hvilke stønader som gis, varighet og avkorting.

Personkretsen

Overgangsstønad foreslås videreført for enslig mor eller far med aleneomsorg for de yngste barna. I dag kan disse få overgangsstønad uten krav om yrkesrettet aktivitet frem til det yngste barnet fyller ett år. Dersom forsvarlig barnetilsyn ikke kan skaffes og stønadsmottakeren ikke kan lastes for det, gjelder likevel ikke aktivitetskravet og stønad kan gis inntil barnet fyller 14 måneder. Tidsbegrensningen er satt til dette tidspunktet fordi de fleste i praksis vil ha fått tilbud om barnehageplass da. Tilsvarende begrensning i varigheten gjelder for nye stønadsperioder, se gjeldende § 15-8.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at overgangsstønad skal kunne gis til enslig mor eller far som har aleneomsorg for barn under 14 måneder. Med dette vil også varigheten på både den første stønadsperioden og eventuelle senere perioder, bli like lange.

I tråd med konklusjonen i pkt. 4 ovenfor, foreslår departementet videre at enslig mor eller far med aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn, fortsatt skal kunne få rett til overgangsstønad folketrygdloven kapittel 15, frem til barnet fyller 18 år.

5.2.1 Nærmere om vilkårene for rett til overgangsstønad

Som fremstillingen ovenfor viser, er det visse utfordringer knyttet til vilkårene for rett til overgangsstønad, jf. pkt. 4.1. Det legges likevel ikke opp til å endre vilkårene om å være enslig og om aleneomsorg nå, jf. folketrygdloven § 15-4. Det vil si at vilkårene som følger av denne bestemmelsen, videreføres.

Videre vilkår for rett til stønad vil være at medlemmet har aleneomsorg for barn under 14 måneder eller for barn under 18 år som krever særlig tilsyn. Barnet anses for å være under hhv. 14 måneder eller 18 år til og med den måneden det fyller hhv. 14 måneder eller 18 år. Det legges videre til grunn at gjeldende vilkår for rett til overgangsstønad for enslige med aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn, jf. folketrygdloven § 15-8 tredje ledd, videreføres.

5.2.2 Stønadsperioden

Stønadsperioden vil være avgrenset av barnets alder. Det innebærer at perioden som hovedregel vil løpe fra det tidspunktet den enslige forelderen blir enslig mor eller far med aleneomsorg, og frem til utløpet av den måneden barnet fyller 14 måneder. For enslig med særlig tilsynskrevende barn, vil stønadsperioden kunne løpe frem til utløpet av den måneden barnet fyller 18 år. Dersom kravet til tilsyn endres underveis, slik at vilkårene for stønaden ikke lenger er til stede, avsluttes perioden før fylte 18 år.

For de to gruppene som fortsatt skal kunne motta overgangsstønad stilles det i dag normalt ikke krav til yrkesrettet aktivitet.¹⁶ Når det ikke lenger er krav til yrkesrettet aktivitet for mottakerne av stønaden er det ikke grunn til å videreføre § 15-6.

¹⁶ Med unntak for i den perioden barnet er mellom 12 og 14 måneder

Adgangen til å utvide stønadsperioden med inntil to måneder før fødselen, videreføres. Det samme gjelder adgangen til å utvide stønadsperioden med inntil to år som følge av forbigående sykdom hos barnet. Dette fordi barn som er syke, kan ha samme behov for tilsyn og pleie som barn under 14 måneder og de særlig tilsynskrevende barna, slik at den enslige tilsvarende hindres i å være i arbeid. Vilåårene for utvidelse etter denne bestemmelsen videreføres som i dag. Etter departementets vurdering er det ikke tilsvarende grunn til å videreføre adgangen til å utvide stønadsperioden som følge av den enslige forelderens sykdom.

5.2.3 Overgangsstonadens størrelse

Det legges ikke opp til endringer når det gjelder stonadens størrelse eller beregningsreglene. Full overgangsstonad vil dermed fortsatt utgjøre 2,25 G, og avkortes på grunnlag av pensjonsgivende inntekt, som i dag.

5.2.4 Stonad til dekning av utgifter til barnetilsyn, skolepenger mv. og andre tilleggsstonader

Tilleggsstonadene etter folketrygdloven § 15-11 gis til enslige som har plikt til å være i yrkesrettet aktivitet som vilkår for rett til overgangsstonad jf. § 15-6, herunder godkjent utdanning.

Overgangsstonaden foreslås her kun videreført for enslige med aleneomsorg for barn som er under 14 måneder eller har særlig tilsynskrevende barn. Det stilles ikke krav om yrkesrettet aktivitet for disse gruppene. Selv om det ikke stilles krav om yrkesrettet aktivitet, er det likevel ikke noe i veien for at den enslige foreldereren *kan* ta utdanning på eget initiativ. Arbeids- og velferdsetaten vil imidlertid ikke lenger gjøre noen vurdering av om en ev. utdanning er «nødvendig og hensiktsmessig» for å kunne komme i jobb.

Når det ikke er et krav om å være i aktivitet for å kunne få overgangsstonad, vil vilåårene for rett til tilleggsstonader etter § 15-11 ikke kunne knyttes til aktivitetsplikten etter gjeldende § 15-6. Det vil heller ikke være naturlig at folketrygden dekker utgifter som følger av at en stonadsmottaker velger å ta en utdanning på eget initiativ.

På bakgrunn av dette er departementets vurdering at stonadene som i dag gis med hjemmel i folketrygdloven § 15-11 til enslige som gjennomfører pliktig, yrkesrettet aktivitet eller tar utdanning, skal avvikles.

Dersom alle eller noen av tilleggsstonadene likevel skal videreføres, bør vilåårene for rett til stonader utredes nærmere. Vilååret kan i så fall ikke, som i dag, knyttes til en plikt til å gjennomføre utdanning mv. som yrkesrettet aktivitet, siden ingen av de to gruppene som eventuelt skal kunne få rett til stonader etter folketrygdloven kapittel 15, har noen slik plikt.

5.2.5 Stonad til dekning av utgifter til barnetilsyn til enslige i arbeid

Stonad til barnetilsyn til enslige som er i arbeid, jf. folketrygdloven § 15-10, gis i dag til enslig mor eller far med aleneomsorg, som er i arbeid og har utgifter til barnetilsyn. Stonaden gis uavhengig av om stonadsmottaker samtidig har rett til eller mottar

overgangsstønad. Gjeldende § 15-10 gir hjemmel for å gi stønad til barnetilsyn for barn opp til og med fjerde skoleår.

Et godt utbygd barnehage tilbud, en vesentlig lavere egenbetaling i barnehage og andre støtteordninger for enslige forsørgere kan tale for avvikling av denne stønaden. Et tilleggsargument er at stønadene nå forbeholdes enslige som i liten grad har mulighet for å arbeide.

For enslige med barn under 14 måneder kan det likevel være aktuelt å ta arbeid idet barnet får tilbud om barnehageplass, som ofte er innen barnet er fylt ett år, eller dersom de kan ha tilbud om annen form for barnetilsyn. Dette taler for å videreføre stønaden for denne gruppen. Videreføring forutsetter at aldersgrensen senkes til 14 måneder. Det foreslås å videreføre gjeldende adgang til å gi stønad til barnetilsyn ut over aldersgrensen, dersom barnet må ha vesentlig mer tilsyn enn det som er vanlig for jevnaldrende, eller når den enslige forelder på grunn av sitt arbeid må være borte fra hjemmet i lengre perioder eller på andre tidspunkter enn det en vanlig arbeidsdag medfører, jf. gjeldende § 15-10 andre ledd andre punktum.

Når det gjelder enslige med aleneomsorg for særlig tilsynskrevende barn, må det i utgangspunktet legges til grunn at muligheten for å ta arbeid er svært begrenset, og at det ligger implisitt i vilkårene for deres rett til overgangsstønad, at de nettopp *ikke* har noen tilfredsstillende tilsynsordning. Dermed vil de heller ikke kunne ha utgifter som kan søkes dekket gjennom stønad til barnetilsyn til enslige i arbeid. Samtidig viser tall fra Arbeids- og velferdsdirektoratet at det er noen mottakere av barnetilsynsstønad som har særlig tilsynskrevende barn. Siden denne stønaden kan bidra til deltakelse i arbeidslivet, foreslås den videreført også for denne gruppen.

Siden rett til stønader etter kapittel 15 forbeholdes enslige med aleneomsorg som ikke har krav om å være i yrkesrettet aktivitet, er det ikke naturlig å videreføre bestemmelsen i § 15-12 første ledd, om midlertidig bortfall av stønad når medlemmet selv uten rimelig grunn sier opp et arbeidsforhold, takker nei til jobbtilbud, unnlater å ta opp et arbeidsforhold etter endt foreldrepermisjon mv. Adgangen til å utestenge et medlem som gir uriktige opplysninger av betydning for retten til stønader, jf. § 15-12 andre ledd, videreføres.

5.3 Endringer i annet regelverk

Gjenlevende ektefeller som har rett til ytelser etter folketrygdloven kapittel 17, kan med hjemmel i folketrygdloven § 17-10, få rett til stønad til barnetilsyn, tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter §§ 15-10 og 15-11. Videre kan tidligere familiepleiere med hjemmel i § 17-15 femte ledd ytes tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter § 15-11. Vilkår, hva stønadene skal dekke, beregning mv. fremgår av disse og av forskrifter som er gitt med hjemmel i disse. Endringer i §§ 15-10 og 15-11, innebærer at bestemmelsene om disse stønadene for gjenlevende etter folketrygdloven kapittel 17 må endres. Dette gjøres ved å ta inn det materielle innholdet fra §§ 15-10 og 15-11 i §§ 17-10, ny 17-10 a og 17-15..

I tillegg til lovendringene vil det være behov for endringer i forskrift 21. november 2015 nr. 1341 om stønad til enslig mor eller far etter folketrygdloven kapittel 15. og i forskrift om forskrift 2. juli 2015 nr. 867 om stønader til dekning av utgifter knyttet til å

komme i eller å beholde arbeid (tilleggsstønadsforskriften). Forslag til endringer i forskriftene vil bli utarbeidet i god tid før ikrafttredelse av lovendringene.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Som det fremgår av Prop. 1 S (2025-2026) Arbeids- og inkluderingsdepartementet, er det anslått at forslaget om avvikling vil gi en lavere utbetaling av stønader til enslig mor eller far på 93 mill. kroner over kap. 2620 i 2026, dersom avvikling skjer for nye tilfeller fra og med 1. juli 2026. Konsekvensen for utbetalingene i de kommende årene vil være avhengig av hvor lang overgangsperioden vil være for medlemmer som er innvilget stønader før iverksettingsdatoen. Det er anslått at den samlede innsparingen over tid vil kunne utgjøre rundt 1 270 mill. kroner over kap. 2620.

Av hensyn til de som allerede er innvilget stønader etter kapittel 15 og har innrettet seg i tråd med gjeldende rett, bør endringene i utgangspunktet ikke gjøres gjeldende for dem som er innvilget stønader med virkning før endringene trer i kraft. Departementet foreslår at dette klart fremgår av endringsloven, og at det gis overgangsregler. Innrettelseshensyn taler for at overgangsperioden må gi stønadsmottakerne rimelig tid til å innrette seg etter endringene. Etter gjeldende rett er stønadsperioden tre år (før barnet fyller åtte år), og inntil barnet fyller 14 måneder for senere stønadsperioder. I begge tilfeller kan stønadsperioden utvides med inntil to eller tre år, se pkt. 2.

En mulighet er at de som har søkt og er innvilget stønader med virkning før endringene trer i kraft, kan få gå ut den innvilgede stønadsperioden. For å unngå for lange perioder med parallelle regelverk, bør en overgangsperiode ikke være for lang. Det kan unngås ved å avskjære adgangen til å utvide stønadsperioden etter ikrafttredelsestidspunktet, eventuelt om det for alle overgangstilfellene også skal settes en sluttdato. Departementet kommer tilbake til spørsmålet om utforming av overgangsregler i god tid før ikrafttredelsen.

Avvikling av stønadene for de som etter gjeldende regler har krav om å være i yrkesrettet aktivitet, vil trolig føre til at mange kommer over i arbeid, men avviklingen kan samtidig øke behovet for annen støtte. Regjeringen foreslår derfor å øke rammetilskuddet til kommunene med 9 mill. kroner i 2026, for å kompensere for økte utgifter til økonomisk sosialhjelp som følge av utfasingen. Se også omtale i Prop. 1 S (2025–2026) Kommunal- og distriktsdepartementet.

Regjeringen foreslår også å styrke andre ordninger som kan komme målgruppen for stønad til enslig mor eller far til gode i 2026. Blant annet foreslås det å opprette en ny sats i barnestipendiet fra studieåret 2026-27. Den nye satsen vil gjelde for første barn, og vil være 10 prosent høyere enn den gjeldende satsen for første og andre barn i dagens innretning. Den gjeldende satsen for første og andre barn blir videreført og gjelde for barn nummer to. Den tredje satsen vil basere seg på dagens sats for øvrige barn utover to barn. Forslaget innebærer en styrking på 16,7 mill. kroner i 2026, med en varig helårseffekt på 19,2 mill. kroner. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2025–2026) Kunnskapsdepartementet.

Det er også foreslått å styrke tilskuddet til «Jobbsjansen» med 23 mill. kroner i 2026. Det skal bidra til at flere innvandrerkvinner som står langt fra arbeidsmarkedet, skal komme i jobb eller utdanning. Videre foreslås bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak styrket. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2025-2026) Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Avvikling av stønadene ventes å gi administrative forenklinger for Arbeids- og velferdsetaten på sikt, først og fremst etter at overgangsperioden for løpende tilfeller er over.

7 Forholdet til internasjonale forpliktelser

Det følger av folketrygdloven §§ 1-3 flg. at loven skal anvendes i samsvar med prinsippene om fri bevegelse og likebehandling slik de kommer til uttrykk i hoveddelen i EØS-avtalen. Av folketrygdloven § 15-1 a går det frem at loven skal fravikes så langt det er nødvendig av hensyn til de relevante reglene i EØS-avtalens hoveddel, i trygdeforordningen, gjennomføringsforordningen og bi- og multilaterale trygdeavtaler, se folketrygdloven §§ 1-3 a og 1-3 b.

Trygdeforordningen stiller ikke krav om harmonisering av trygdeordningene i medlemsstatene, men koordinerer trygdelovgivningens deres. Dette innebærer at det er overlatt til de nasjonale myndighetene å fastsette regler for hvilke trygdeytelser man kan få, om trygdedekningen skal være avhengig av arbeid eller bosetting, størrelsen på ytelsene eller hvor lenge man kan motta dem. Reguleringen av trygdeytelsene må likevel samsvare med grunnprinsippene i EØS-retten.

Den foreslåtte begrensningen av personkretsen for ytelsene etter folketrygdloven kapittel 15 gjelde likt for alle som berøres, og avhenger ikke av om retten til ytelsene følger av de nasjonale reglene eller av sammenleggingsreglene i artikkel 6 i forordningen (EF) nr. 883/2004 (trygdeforordningen ()). Endringene vil dermed heller ikke være i strid med likebehandlingsprinsippet slik det kommer til uttrykk i EØS-avtalen artikkel 4 og i trygdeforordningen artikkel 4.

8 Utkast til lovendringer

Utkast til endringer i folketrygdloven kap. 15:

§ 15-1 skal lyde:

§ 15-1 *Formål*

Formålet med stønad etter dette kapitlet er å sikre inntekt for medlemmer som har aleneomsorg for små eller særlig tilsynskrevende barn, og derfor er ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid i en midlertidig periode som følge av aleneomsorgen for barnet eller barna.

§ 15-5 *Overgangsstønad*

Overgangsstønad ytes til et medlem som på grunn av omsorg for barn er midlertidig ute av stand til å forsørge seg selv ved eget arbeid.

Overgangsstønad kan gis fra det tidspunktet den enslige moren eller faren får aleneomsorgen, fra to måneder før fødselen og frem til utløpet av den måneden barnet fyller 14 måneder.

Dersom medlemmet er forhindret fra å arbeide fordi barnet krever særlig tilsyn på grunn av funksjonshemming, sykdom eller store sosiale problemer, kan det innvilges overgangsstønad inntil utløpet av den måneden barnet fyller 18 år. Barnets fysiske eller psykiske tilstand må dokumenteres av lege. Det må også framlegges dokumentasjon på at medlemmet er forhindret fra å arbeide som en følge av barnets tilstand. Vedtak etter denne bestemmelsen gis for ett år av gangen.

I direkte tilknytning til en løpende stønadsperiode kan stønadstiden forlenges med inntil to år dersom barnet har en forbigående sykdom som hindrer medlemmet i å arbeide. Sykdommen må dokumenteres med legeerklæring.

§ 15-6 oppheves.

§ 15-8 oppheves.

§ 15-10 skal lyde:

§ 15-10. *Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far som er i arbeid*

Stønad til barnetilsyn ytes til enslig mor eller far som må overlate nødvendig tilsyn med barn under 14 måneder til andre på grunn av arbeid. Stønaden er uavhengig av retten til og perioden for overgangsstønad.

For barn som må ha vesentlig mer tilsyn enn det som er vanlig for jevnaldrende, kan det gis stønad til barnetilsyn også når barnet er mellom 14 måneder og 18 år.

Stønad til barnetilsyn kan også gis i inntil ett år når medlemmet har en forbigående sykdom som hindrer vedkommende i å være i arbeid.

Stønaden er 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn opptil de beløp som Stortinget fastsetter. Det gis ikke stønad når den pensjonsgivende inntekten er større enn seks ganger grunnbeløpet. Etterbetaling av trygdeytelser skal ikke medregnes ved beregning av pensjonsgivende inntekt etter dette leddet.

Departementet kan i forskrift fastsette nærmere vilkår for stønad til barnetilsyn.

§ 15-11 oppheves.

§ 15-12 første ledd oppheves og nåværende andre ledd blir første ledd

Utkast til endringer folketrygdloven kapittel 17:

§ 17-10 skal lyde:

§ 17-10. Stønad til barnetilsyn til gjenlevende i arbeid

Til et medlem i arbeid som fyller vilkårene i § 17-4, kan det gis stønad til barnetilsyn.

Stønad til barnetilsyn ytes til et medlem som må overlate nødvendig tilsyn med barn til andre på grunn av arbeid eller at de etablerer egen virksomhet, jf. [§ 4-6](#) tredje ledd. Stønad gis for barn som blir forsørget av den gjenlevende.

Stønad til barnetilsyn kan ytes til barnet har fullført fjerde skoleår. For barn som har fullført fjerde skoleår, kan det gis stønad når barnet må ha vesentlig mer tilsyn enn det som er vanlig for jevnaldrende, eller når medlemmet på grunn av sitt arbeid må være borte fra hjemmet i lengre perioder eller på andre tidspunkter enn det en vanlig arbeidsdag medfører. Stønaden kan også gis i inntil ett år når medlemmet har en forbigående sykdom som hindrer vedkommende i å være i arbeid.

Stønaden er 64 prosent av dokumenterte utgifter til barnetilsyn opptil de beløp som Stortinget fastsetter. Det gis ikke stønad når den pensjonsgivende inntekten er større enn seks ganger grunnbeløpet.

For fosterbarn, se barnevernsloven § 9-1, kan det ytes stønad når den gjenlevende har forsørget barnet de siste to årene eller oppfostringen tok til før dødsfallet

Departementet kan gi forskrifter om stønader etter denne bestemmelsen.

§ 17-10 a. Stønad til barnetilsyn, tilleggsstønader, stønader til skolepenger m.m.

Til et medlem som fyller vilkårene i § 17-4, og som gjennomfører utdanning eller opplæring etter § 17-7 første ledd bokstav c, kan det gis tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. som helt eller delvis dekker

- a. utgifter til daglige reiser i forbindelse med utredning eller gjennomføring av utdanningen,
- b. utgifter til hjemreiser i forbindelse med utdanningen,

- c. nødvendige utgifter til flytting fra hjemstedet i forbindelse med utdanningen eller i forbindelse med arbeid etter at utdanningen er gjennomført,
- d. nødvendige utgifter til tilsyn for barn i forbindelse med utredning eller gjennomføring av utdanningen,
- e. nødvendige ekstraavgifter til bolig i forbindelse med utredning, eller gjennomføring av utdanningen,
- f. stønad til dekning av dokumenterte utgifter til læremidler.

Stønad til flytting etter første ledd bokstav c kan også gis til et medlem som må flytte fra hjemstedet for å starte i arbeid på et annet sted.

Stønad etter første ledd bokstav d gis for barn som blir forsørget av den gjenlevende. Stønad til tilsyn for barn etter første ledd bokstav d kan også gis til et medlem som står tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten som reell arbeidssøker etter § 17-7 første ledd bokstav b. Det kan gis stønad til dekning av skolepenger mv. med utgangspunkt i satsene for skolepenger fra Statens lånekasse for utdanning. Utdanning ved private utdanningsinstitusjoner gir bare rett til stønad i særlige tilfeller.

Tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. gis bare til enslig mor eller far som har barn under åtte år. For et medlem som er forhindret fra å arbeide på grunn av omsorg for barn som krever særlig tilsyn, kan det innvilges stønad inntil barnet fyller 18 år.

Stønadstiden kan ytterligere forlenges til og med den måneden et påbegynt utdanningsår avsluttes. I direkte tilknytning til en løpende stønadsperiode kan stønadstiden forlenges med inntil to år dersom medlemmet eller barnet har en forbigående sykdom som hindrer medlemmet i å arbeide. Sykdommen må dokumenteres med legeerklæring. Retten til flyttestønad kan kun forlenges med inntil seks måneder.

I direkte tilknytning til en løpende stønadsperiode kan stønadstiden i særlige tilfelle forlenges i inntil seks måneder i påvente av skolestart, barnetilsyn, et konkret arbeidstilbud eller etter at medlemmet har meldt seg som reell arbeidssøker ved Arbeids- og velferdsetaten.

For fosterbarn, se barnevernsloven § 9-1, kan det ytes stønad etter bokstav d når den gjenlevende har forsørget barnet de siste to årene eller oppfostringen tok til før dødsfallet.

Departementet kan gi forskrifter om stønader etter denne bestemmelsen.

§ 17-15 femte ledd skal lyde:

Til en tidligere familiepleier kan det ytes tilleggsstønader og stønad til skolepenger mv. etter § 17-10 a for at vedkommende kan komme i arbeid.